

I

A fost sincer mirat și a început să râdă când, sub ploaia violentă, a dat de tânăra sprijinită cu o mână de un trunchi uscat de palmier din mijlocul grădinii, cu un zâmbet fericit pe față, ignorând tot și parcă mângâindu-l.

„Haide, uite alt lucru. Ce zici de asta, dragul meu Khadjivad ¹!”

Khadjivad ridică din umeri.

„Eu n-am nimic de-a face cu niște smintiți. Eu vreau personaje inteligente precum Karagueuz².” Încă din copilărie avea obiceiul să vorbească cu Karagueuz și cu Khadjivad. Atât de intim fusese el cu aceste două personaje, într-o lungă perioadă de timp, cât fusese bolnav, încât chiar și după 30 de ani, acestea rămâneau niște părți inseparabile ale ființei lui.

Femeia era cufundată în gândurile ei. Nu

¹ Unul dintre cele două personaje principale din teatrul tradițional de umbre. (Toate notele sunt ale trad. francez)

² Celălalt personaj important.

auzise nici întrebarea adresată cu voce tare lui Khadjivad, nici sunetul pașilor lui Sabri. Când acesta ajunse lângă ea, abia atunci îl remarcă. Își desprinsese mâna de pe arbore. Pentru o clipă, pe fața ei apărură expresia mirată a unui copil prins asupra faptului, apoi zâmbetul îi reveni îndată ce realizează că Sabri zâmbea. Se roti, executând o figură de menuet și îl salută cu o reverență.

— Știți că sunteți udă până la piele?

Ea își privi mai întâi fusta pe care încă o ținea cu degetele ca o balerină, apoi își ridică privirile spre cer. Ar fi putut fi luată drept o mică marionetă dacă ochii ei n-ar fi avut acea privire foarte blândă și profundă.

— Mă gândeam la iederă. Știți, întotdeauna o iederă se cațără pe acești arbori Vreau să spun că e un obicei. S-a uscat? Poate că a ars în noaptea aceea. Sau poate că a tăiat-o cineva.

— Ce noapte? întrebă el. Apoi, brusc, o dojeni: Într-o asemenea ploaie și la vârsta dumitale! Ea ridică din umeri, încercă să își aranjeze părul lipit de frunte agitându-și capul, dar părul era așa de ud încât nu reuși decât să facă să strălucească și mai mult diamantele mari ale cerceilor. Pe neașteptate, tremură, ca și cum începea să i se facă frig:

— Și eu care venisem aici pentru a mă proteja de ploaie...

— Haideți, haideți, vă veți îmbolnăvi, haideți să vă uscați înăuntru. A însoțit-o spre pragul porții aproape împingând-o în umeri. Ați fi putut

măcar să stați sub streășină. Chiar și un copac v-ar proteja. Serios, să stai în ploaie și să te uzi în asemenea hal! Deodată, își dădu seama că era pe punctul să muștruluiască o persoană matură de parcă ar fi fost un copil, dar numai și numai pentru a se simți mai în voie și pentru a nu-și arăta uimirea. Scuzați-mă, spuse el pentru a încheia. Aștepta ca ea să intre pe ușa pe care el tocmai o deschisese. Brusc, avu sentimentul că începea să se obișnuiască cu ea și cu atât mai mult era uluit de lucrul acesta. Privi în urmă ca și cum era pe punctul să comită o crimă. „Dacă m-ar vedea vecinii!” Apoi ridică din umeri: „Locuiesc aici de cinci ani. N-am și eu dreptul să primesc o musafiră?”

Era mulțumit să fi găsit pe cineva cu care să stea de vorbă în această dimineață ploioasă de vară. De la plecarea soției, trăise învățând ce este singurătatea și astfel singurătatea nu era defel odihnitoare. Femeia îi zâmbi cu ochii ei căprui-închis. Timp de-o clipită, Sabri crezu că se spală într-un izvor foarte limpede. Pe o vreme așa de închisă, în ceea ce o privea, totul elimina cea mai mică idee de realitate, asemenea ultimilor trandafiri din grădină. Mai degrabă decât o ființă umană, ea putea fi un vis rămas în acest colț de grădină într-o frumoasă noapte de vară.

— Nu fiți necăjit, îl consolă ea. Pe mine mă ceartă lumea tot timpul. În sfârșit, mi se întâmplă mereu asemenea lucruri.

În timp ce vorbea, Sabri îi admira luminozitatea chipului, părul castaniu-închis, ovalul foarte regulat al figurii. Poate că această luminozitate și această regularitate îi dădeau impresia că visează. Era fără îndoială frumoasă și el acceptase această vreme ploioasă ca și cum ar fi venit odată cu ea, cu râsul strălucitor al dinților ei, cu veselia docilă și timidă.

Apa care se scurgea din hainele ei formase o băltoacă în antreu, în locul în care se oprise o clipă. Părul, fața, boleroul, hainele de in i se lipeau de trup și din ele curgea apa. Depărtându-și brațele:

— Sunt udă de mă poți storce. Cum este posibil? se văita ea. Și, în plus, am noroi și în șosete. Cum să mă spăl? Vorbea cu emoție foarte blândă. În ciuda acestui lucru vocea îi era oarecum înverșunată. Un ton dulce și cald încă, urca din profunzimea vocii ei.

Sabri o însoți până la baie, aprinse focul la cazanul pentru apă și îi arătă prosoapele.

— Ușa aceasta dă în dormitor, spuse el. Veți găsi lucruri de-ale soției mele în șifonier. Dacă vreți, puteți încuia ușa cu cheia pe dinăuntru. În timp ce vă spălați, eu voi face ceaiul. Nici eu nu am luat ceaiul încă.

Leșise să cumpere ziarele de dimineață și îl prinsese ploaia. Își aminti că se concentrase

asupra lui însuși sub ploaie, aproape în același ritm ca femeia și aceasta îl făcea să zâmbească. Anumite lucruri începeau cu adevărat ca un joc. Și intimitatea scurtă și stranie care îi bulversă lui Sabri viața și care îl preocupă luni de-a rândul, începu cu această întâlnire.

De la începutul verii, când soția lui plecase în Antalya, la tatăl pe care nu îl văzuse de ani de zile, el locuia singur. La început, voise să plece împreună cu ea. Apoi, aducându-și aminte de oamenii care se aflau în casa domnului Suleiman, acel noctambul vorbăreț, și de obiceiurile acestora, renunțase. Sau mai degrabă, soția insistase asupra acestui lucru. Suferea să-și vadă soțul trăind ca și cum și-ar fi abandonat mai multe proiecte din cauza copiilor și a afacerilor. Din această pricină îi spusese: „Consideră asta o vacanță! Oricum, doamna Ayşe se va ocupa de tine.”

Într-adevăr, Sabri reflecta de câțiva ani la un roman a cărui acțiune se petrecea în secolul al XVII-lea. De la plecarea soției, se consacrase în totalitate romanului. Dimineața, mergea în Istanbul la biblioteci, lucra, strângea documente; seara, se obosea un pic la pescuit, apoi reîncepea lucrul. Cartea avansase destul de mult pentru ca el să se poată strădui să o termine.

„Și, acesta va fi cadoul tău pentru ea”. Karagueuz zâmbi din celălalt capăt al mesei. Precum animalele celebre ale doctorului

Moreau, acești doi prieteni caraghioși ieșiseră din existența lor tradițională și îi împărtășeau toată viața lui intelectuală, trăiau ca și el. „Numai că asta nu îmi reușește”, se gândi el și trecu în bucătărie.

„Exagerează de-adevăratelea... Niciodată nu interveneau în situații foarte dificile. Acum, își bagă nasul în toate...”

Cât timp el a pregătit ceaiul, tânăra se spălase și își uscaseră părul și se îmbrăcaseră în rochia de seară pe care Khadjee o cumpărase în timpul unicului lor voiaj în Europa. Sabri nu se putu stăpâni să nu zâmbească văzând-o atât de elegantă, pentru că se gândise că ea își va pune ce ar găsi mai vechi și mai obișnuit în garderobă. Fără îndoială, pentru că prevăzuse că așa se va întâmpla, tânăra spuse:

— Nu m-am putut abține! Este o rochie foarte frumoasă, nu m-am putut abține. Este un obicei. Când găsesc ceva frumos de îmbrăcat, imediat îl pun pe mine. Mai era ceva încă și mai frumos, dar...

Sabri se gândi că în rochia cu filigran din brocart maro pe fond violet-deschis, femeia ar fi semănat cu vechile curtezane venețiene. Apoi, privi fața tinerei femei. „Efectul vine din simplitatea feței”, se gândi el.

— Și cealaltă v-ar veni de minune, cu adevărat, spuse el și făcu cu ochiul în stilul Sekhere, de departe ca și cum făcea o ironie. Dar, poate că femeia nu îl asculta. În picioare, în

fața ferestrei, privea ploaia.

— Păcat că nu am evantaiul. Ar merge foarte bine cu această rochie.

— Ce fel de evantai?

— Un evantai, pur și simplu. Lucrat ca odinioară și frumos. I-a aparținut mătușii mele, se pare. Când eram mică, întotdeauna mă comparau cu mătușa mea. Mă puneau să mă îmbrac cu rochiile ei, mi se cerea să vorbesc ca ea. Imaginați-vă. Acest obicei de a se îmbrăca cu tot ce îi plăcea este al ei, se pare. Se spune că cerea tot ce considera ea frumos și că i se dădea întotdeauna. Îl privi pe Sabri din nou și brusc, schimbă subiectul: Probabil că soția dumitale e de înălțimea mea! Și, fără a aștepta răspunsul, înaintă spre oglinda cu ramă de cristal, prinsă de perete deasupra micii mese lăcuite, care se afla într-un colț al salonului. Sper că nu va fi supărată pentru rochie. Apoi, se întoarse brusc, de la oglindă: Cum suportați această oglindă? Întrebă ea. Este posibilă o asemenea oglindă? Este pur și simplu urâtă. Este posibilă o ramă transparentă? Parcă se revarsă oglinda. Sabri îi povesti râzând că era un cadou de căsătorie și că soția lui nu suporta nici măcar să discute, având în vedere că cel care îl oferise era fostul ei logodnic și că făcea din această oglindă o chestiune de principiu.

— În ceea ce privește faptul ca ea să se supere, nu vă neliniștiți, ea este în Antalya, în acest moment. Cu copiii. Și, adaugă, ca și cum ar

fi dictat un articol de protocol de mare importanță: Soția mea se numește Khadjee Sekhere. Copiii îi spun Khadjee și eu o numesc Sekhere.

Femeia îl asculta și în același timp se contempla cu privirile unui impresar, înaintând și rotindu-se spre dreapta și spre stânga pentru a vedea dacă rochia îi venea bine. În realitate, nici adevărata proprietară a rochiei, nici povestea lui Sabri nu erau lucruri importante pentru ea. Când el își termină fraza:

— În orice caz, eu am înțeles că în această casă nu există nicio femeie, spuse ea.

— Cum ați înțeles asta? Femeia răspunse adresându-se oglinzii:

— Obiectele nu opun nicio rezistență. Într-o casă în care trăiește o femeie, nu există niciodată atâta sușenie.

Ea era în continuare în fața oglinzii. Dar, nu se mai contempla. Privea pe deasupra capului lui Sabri peisajul agitat acoperit de cantități grele de apă.

— Ce mizerie este să plouă pe mare, nu e așa? Brusc, ea remarcă fotografia de familie de pe masa pe care era servit ceaiul. Așa deci! Lucrați cu fața la îngerii dumneavoastră păzitori. Avea același surâs dulce pe față. Văzând-o cu fotografia soției și a copiilor lui în mână, Sabri începu să tremure ca și cum casa lui, fericirea lui, tot ce era al lui se afla la bunăvoia altcuiva. Până atunci, nu mai simțise niciodată așa ceva. Femeia asta părea că venise pentru a-i scoate

în evidență toate slăbiciunile. Sunt niște copii frumoși, mai ales fiica dumneavoastră.

— Și soția mea este foarte frumoasă. Nu o considerați frumoasă? Insista el. Începură amândoi să râdă. Incidentul era închis. Ea își bea ceaiul ca o puștoaică, cu veselie. Bucuria i-a fost dublă la vederea prăjiturilor rotunde pe care le adusese ucenicul brutarului, de dimineață, foarte devreme. Apoi își spuse și ea povestea. Își petrecuse noaptea împreună cu mama ei la Baghlarbachi, la niște rude îndepărtate. Voise să treacă pe la o prietenă care locuia la Beylerbeyi în cursul dimineții, dar prietena ei se mutase la începutul verii.

— Mă grăbeam să prind vaporul când m-a prins ploaia. Încă din copilărie îmi plac ploile de vară, acel nu știu ce, și, dintr-odată nu mai știam de mine, mă plimbam prin grădină pentru a fi udată de ploaie. Apoi, totul se schimbă atât de mult....

— Vorbeați despre o noapte. Vă amintiți? Apropos de iedera ...

Ea reflectă puțin.

— Îmi amintesc, spuse. Am făcut o confuzie. Nu se doarme bine la alții. Și te trezești devreme, dimineața. Ne-au condus până la Kanlidja, pentru a contempla răsăritul. Ați mai văzut o asemenea primire? Poate că este cel mai frumos mod de a primi pe cineva. La tine acasă, dar ... Cândva, locuiam și noi cu tot clanul într-un asemenea colțișor. Când ne-a ars casa, eu eram foarte

mică. Grădina mi-a adus aminte de ea. Și, lipsa de somn și ploaia au desăvârșit restul. Se opri și privi în jurul ei. Când ați venit, mă credeam în grădina casei noastre, de altădată. Fixă din nou fereastra cu privirea. Marea nu se prea vedea. Numai dincolo de eșarfa de lumină dispersată de aversă se deschidea și se închidea, asemenea unui tricot strâns, o masă compactă gri. Era bătălia apelor. Mișcarea dăduse forme diferite aceleiași materii. Femeia continuă să povestească:

Am petrecut o noapte bizară. Și cu toate că ei pot fi cei mai buni din lume, ce se poate face? Toți sunt amărâți. Nici măcar datorită propriilor lor supărări. Ci din cauza supărărilor altora. Nimic din ceea ce s-a întâmplat în anturajul lor nu se uită. Vatmanul care este concediat pe nedrept, casa distrusă din cauza lipsei reparațiilor, vecina care este responsabilă de moartea unui copil pentru că nu a avut grijă de el, vechea fântâna de la care s-a furat oglinda de marmură. Ei știu tot. Își amintesc tot și le amintesc unii altora. Unul îl completează pe celalalt și completându-se, își aduc aminte de altceva. Este exact ceea ce se numește nemulțumire. Noi nu iubim decât dramele. În asemenea măsură, încât nu mai au o viață a lor. Cum îi întrebi cum o duc, reiau același refren. De asemenea, l-au obligat pe ginerele lor să devină ca ei. Este ceva ce trebuie văzut. Dar, numai o singură dată...

Ei bine, trecând astfel de la o greșeală la alta,

de la o nedreptate la alta, ghiciți unde am ajuns!

Din nou, ochii mari, imposibili și strălucitori se fixară asupra lui.

Sabri se gândi: „Este conștientă de frumusețea ei” și pentru a-l împiedica pe Khadjivad să intervină adăugă: „și o și prinde foarte bine lucrul acesta. ”

— Cred că v-ați întors în timp până în vremea lui Medjid³.

— În vremea lui Medjid? Este destul de recent! În orice caz s-a vorbit despre un teren al lui Riza Pașa confiscat de la familie. Dar noi, noi am mers înapoi în timp până la Galileo. Fiii familiei revendicau reluarea procesului lui Galileo. Încă din ciclul secundar el urmărește evoluția acestui proces. Ceea ce este amuzant, este că mama lui este de partea lui.

Sabri nu considera reluarea procesului așa de lipsită de sens. Aceasta ar fi însemnat recunoașterea oficială a științei moderne de către biserică.

— Da, poate că trebuie spus ... Dar dacă cea care a provocat această afacere a fost mama lui ... Bineînțeles, sărmana femeie nu știa cine era Galileo. Se opri, își înălță capul, apoi continuă: Dacă vreți, toate acestea nu mi s-au părut ciudate. Așa era casa noastră cândva. Și noi la rândul nostru trăiam în afara timpului. Ne era egal. Dar într-un alt mod. Sau mai degrabă nu aveam a ne plânge. Nu făceam decât să

³ Sultan otoman care a domnit între 1839-1861.